

DAGSINS MEINING

Drekkið meira sigur Karsten!

Samgongan hefur veruliga kýtt seg fyrri at goyma tann brólaran, tað var at skera blokkin so nógv niður eftir einum ári. Lógarfestu útreiðslurnar til Norðoyatunnilin standa als ikki á figgjarlógini fyrri 2003, og aðrar útreiðslur, ið kunnu væntast í 2003 standa heldur ikki á figgjarlógaruppskotinum. Taka vit so óvanan við alt ov nógvum eykajáttanarlógum afturat, so fer als ikki at hanga saman hjá samgonguni.

Ein búskaparfrøðingur hefur í bløðunum eina skilagóða viðmerking til vakstartólíni hjá samgonguni. Er tað skilagott at vænta stóran búskaparvøkstur í Føroyum, samstundis sum partabrevamarknaðir úti í heimi eru uppi tað lægsta í fleiri ár? Eigur landið ikki at brúka eitt forsikugheitsprinsipp, tá figgjarlógin verður lögð?

Eitt er omanfyristandandi, men tað grefligasta dømi um undirbyggjetering er, at man krevur ein inntøkvøkstur hjá stovnum sum eitt nú Strandferðsluni og Rús-drekkasølu landsins. Strandferðslan hefur longu staðfest ein ávisan avmatning í inntøkunum, so illa ber til at fáa ein inntøkuvøkstur, uttan at hækka ferða-seðla-prisin. Hvat Rúsuni viðvíkur, so má solan ivaleyst upp, fyrri at inntøknurnar skulu hækka. Hetta kann illa merkja annað, enn at føroyingar mugu fara at drekka meira av brennivini og oli fyrri at Karstensa figgjarlóg skal hanga saman. Nú vita vit ikki, hvat fólk halda um hetta, men ikki var tað upprunaliga endamálið við Rúsdrékkasølu landsins, at tað skuldi verða ein mjólkimaskina hjá landinum.

Fólkaflokkurin er sær sjálvum líkur, men at Tjóðveldisflokkurin skal vera við til at argumentera fyrri at halda lógarfestar útreiðslur uttanfyri figgjarlógina, er ilt at skilja. Formaður Tjóðveldisfloknsins brúkti meginpartin av tíðini hjá sær undir figgjarlógarviðgerðini at útlægja søguna seinastu 20 áriní uppi ein ikki sort lættisoppakendan máta. Hvussu leingi kann man kóka suppu uppi eina skeiva útlægging av einum bankamáli? Figgjarlógin í dag kemur ikki at hanga betur saman við at royna verður at øsa fólk upp um farnar tíðir. Gamani segði formaður Tjóðveldisfloknsins eisini, at hendan figgjarlógin gjørdi teimum fullkomuliga til skammar, ið ávaraðu móti blokkniðurskurðinum. Tað er at taka munnin í so fullan at proklamera eina succes í ár 0, men tá úrslitini ikki skulu sleppa at tala fyrri seg, so er tað nokk vegurin. Tjóðveldisflokkurin stóð seg betur við at taka konstruktivar spurningar og viðmerkingar til sín, istaðin fyrri altið at skýra ting svarta talu og so tann klassiska viðmerkingin um, at fólk hava misskilt, hvussu tingini hanga saman.

Tjóðveldisflokkurin plagdi at duga væl at byggja brúgvar, og plagdu vinstravendu flokkarnir á tingi at duga væl at koma ásamt um raðfestingar á farnum figgj-arlógum. í ringastu krepputíð fungeraðu sjúkrahúsverkið og skúlaverkið líka væl, sum í dag í bestu árum, takkað verið táverandi samgongu millum Tjóðveldisflokkin, Javnaðarflokkin og Sjálvstýrisflokkin. Munur er á!

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri : Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri : Eiríkur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo
Figgjarleiðari : Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo
Marknaðardeild : lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Figgjarlógin 2003 - eitt makkverk

Magni Laksáfoss
Streymnes 8. oktober 2002

Figgjarlógin fyrri 2003 leggur upp til eitt hall í bestu búskapartíðum, hóast allar lógarbundnu útreiðslurnar ikki eru tiknar við og inntøkurnar eru yvirmettar. Harum-framt ber figgjarlógar-uppskotið fyrri 2003, eins og undanfarin ár, móti stóðugt dýrari rakstri. Tískil koma vit longur og longur burtur frá einum sjálvberandi búskapi. Ikki kann sigast annað enn at figgjarlógar-uppskotið fyrri 2003 er eitt makkverk.

Mánadagin í síðstu viku legði landsstýrið fram figgjarlógaruppskotið fyrri 2003. Ikki kann sigast annað enn at talan er um eitt ógvuliga ótrúverdugt uppskot, sum hóast at allar útreiðslur ikki eru komnar við í uppskotið og sera bjartar ásetingar á inntøku-síðuni, ikki visir annað enn 2 mill. kr. í avlopið. Ótrúligt at Landsstýrið ikki er meiri at sær komið enn at leggja tilíkt uppskot fram til viðgerðar.

Figgjarlógin hefur fleiri lög
Figgjarlógin er bæði eitt stuttliðaramboð, har áset-ingarnar í lógini visa hvussu Landsstýrið ætlar at prioritera í einum ári, men er samstundis eisini eitt langtíðarstýringssamboð sum visir hvørja kós Landsstýrið stingur út í kortið.

Av tí at tað er ringt at við-gera øll viðurskiiftini í figgjarlóginí undir einum, vil eg her einans viðgera stuttliðarfiggjarlógina, meðan eg í tveimum fylg-andi greinum fari at við-gera kósina sum er lögð av sitandi samgongu og sam-anbera við kósina sum eig-ur at vera lögð.

Magni Laksáfoss

Útreiðslurnar Raksturin á figgjarlógini er vaksin meiri enn eina milli-ard seinastu áriní undir hesi samgonguni. Sostatt skuldi vit trúð at nú vóru allar útreiðslurnar komnar við á figgjarlógina. Men so er ikki!

Undirsjóvartunnilin til Klaksvíkar, sum bleiv skundaður niðan í tingið beint undan valið, er ikki komin við á figgjarlógina. Talan hefur verið um at brúka av óbrúktum iløgu-játtanum í 2002 fyrri at pynta um úrslitið í 2003, men hetta er einans kreativ bókføring. Ein útreiðsla eigur at takast við har hon eigur heima, tí annars er ikki fult gjøgnumskygni í rokskapinum.

Í lógini um fast samband um Leirvíksfjørð stendur annars: *"§ 2. Játtanin til verkætlanina stór kr. 195 mió verður ásett á figgj-arlóg yvir eitt 6 ára skeið við kr. 32,5 mió árliga, fyrstu ferð í 2003."*, sostatt hefur lógtingið álagt Landsstýr-inum at avseta pening til hesa iløguna í 2003.

Harumframt væntar pen-ingur til at útbyggja havn-ina í Vági. Hetta er eisini ein samtykt lógtingsløg, og tiskil eigur peningur at verða játtaður til hetta - talan er um 18,5 mill. kr.

At enda kann nevntast ein onnur týðningarmikil iløga sum hava verið frammi í kjakinum, fiskivinnuskúlin í Vestmanna, sum alt ov

leingi hefur bíðað eftir eini útbygging, men sum onga iløgujáttan hefur fingið í 2003.

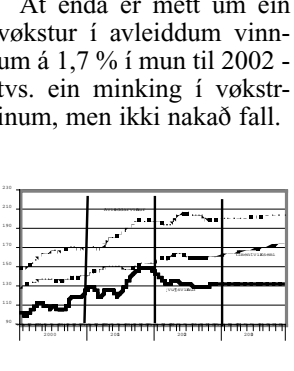
Inntøkurnar í figgjarlógini
Umframt at tað mangla útreiðslur, so eru inntøk-urnar yvirmettar. Inntøkurnar hjá Lands-kassanum eru í trimum - skattir, avgjöld og blokk-stuðul.

Blokkstuðulin er tann einasta vissa inntøkan, sum er kend fannanundan figgjarlógin verður lögð. Skattir og avgjöld eru óviss, tí tey broytast alt eftir konjunkturgongdini í bú-skapinum.

Seinastu áriní hava bú-skaparliga verið avbera góð - gullár. Tískil hava inn-tøkurnar hjá Landskass-anum verið undirmettar tá figgjarlógin var lögð, tí vøksturin í búskapinum hefur verið sera stórur.

Hetta er at frøðast yvir, men vit eiga eisini at leggja í geyma, at hetta hefur verið støðan og er tíverri ikki støðan longur. Vit hava sæð tekin um at búskapar-gongdin er vend og eiga tiskil at leggja figgjarlógina eftir búskaparstöðuni.

Metingin má undirbyggjast
Tá metast skal um inntøk-urnar frá skattum og av-gjöldum, er neyðugt at meta um útlitini fyri fram-tíðargongdina í lønargjald-ingunum í ymisku vinnu-greinunum. Frá figgj-ar-málastýrinum fæst at vita, at eingin tilík meting er gjord tá figgjarlógini 2003 bleiv gjord, men einans bleiv gitt at búskapar-vøkturin fer at vera 6 %, tí *"hetta er minni enn undan-farin ár sum hava ligið um 10 %"*. Fyri at fáa eina undirbygda meting, sum fólk kunnu fyrihalda seg til, havi eg her gjørt eina tilíka. Myndin visir gongdina í lønargjaldingunum í vinnu-

Samlað gevur metingin ein búskaparvøkstur í 2003 á 2,6%, sum er nakað minni

Framhald á síðu 13

Lýsingar	
Freistir:	Tekstlýsingar Storri lýsingar Lýsingartorgið Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10
Hósdaysblaðið	Mik. kl. 10
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10
Storri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.	
Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.	
Stødd:	
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.	
Innsent tilfar	
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðsl-an ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.	

Blaðið verður prentað mánadag-fríggjadag klokkan 14⁰⁰

VIÐMERKINGAR

Lagmanden, hans mand og hans enarmede kone

Peter O.K. Olofson
Klaksvík

Peter O.K. Olofson

Peter O.K. Olofson

Et muligt fremtidsbillede: Den islandske præsident har bearbet os med sit besøg, og Nordens hus er ramme for en officiel mid-dag med lagmanden som vært. Den islandske præsi-dent med ægtefælle er blevet modtaget af lag-manden, hans mand og hans enarmede kone. Der skal bl.a. serveres søpape-gøjer og Aurora Borealis skal synge for den is-landske præsident med ægtefælle og lagmanden, hans mand og hans en-armede kone.

Spørgsmål: Er dette blot en spøg? En dårlig spøg? Nej, det er blot én af de mange nye muligheder, der kan gives os, når etikken ikke længere skal være teocentrisk men antropo-centrisk funderet – altså humanistisk fremfor kristen. Lad os se nærmere på dette.

Spørgsmål: Er dette blot en spøg? En dårlig spøg? Nej, det er blot én af de mange nye muligheder, der kan gives os, når etikken ikke længere skal være teocentrisk men antropo-centrisk funderet – altså humanistisk fremfor kristen. Lad os se nærmere på dette.

Spørgsmål: Er dette blot en spøg? En dårlig spøg? Nej, det er blot én af de mange nye muligheder, der kan gives os, når etikken ikke længere skal være teocentrisk men antropo-centrisk funderet – altså humanistisk fremfor kristen. Lad os se nærmere på dette.

En, to, mange

Tidligere byggede sam-fundets love på den gud-givne skaberorden, hvor mand og kvinde var givet at leve sammen i ægteskab. I dag argumenterer vicelag-manden og andre med ham for et registreret partner-skab for to af samme køn.

Normen for etikken flyttes altså fra den gudgivne skaberorden, der udelukker homoseksuelt samliv, til menneskets driftsliv. (Og dette driftsliv kan af den enkelte føles som ‘natur-ligt’, også selv om det er imod naturen, sådan er det nemlig i en falden verden.) Da nogle mennesker har en drift imod en person af samme køn, og ønsker at leve sammen, så synes nogle, at vi som samfund dels skal legalisere et sådant samliv og dels sikre dem vilkår nogenlunde på samme vis som ægtefæller ellers. Det handler om retssikkerhed, siger blandt andet vicelagmanden (f.eks. Fregnir 27. sept-3.okt. 2002). Og vé dem, der ikke vil sikre andre deres ret, siger nogle.

Jamen, hvis vi nu legaliserer samliv mellem to voksne af samme køn (homoseksualitet), bliver det næste så ikke, at vi le-galiserer samliv mellem en voksen og et barn (pædo-fili), spørges der. Usmage-lig sammenligning! siger nogen. Hvorfor er sammenligningen usmage-lig, spørger andre. Er begge dele ikke synd, spørger igen andre. Nogle vil så frem-føre, at der i ingen af til-fældene er tale om ‘over-

Peter O.K. Olofson

Peter O.K. Olofson

greb’ (voldtægt), som alle vist stadig er enige om, er utilladeligt. Jamen, det er altid skadeligt for barnet, siger nogen. Hvorfor er det skadeligt for barnet, spørg-er andre. Skyldes det ikke kun, at vi har defineret det som skadeligt, og dermed belagt det med fobier, der er med til at marginalisere og få mennesker til at føle sig udstødt? Eller er denne skamfølelse, der gør, at det i hvert fald ikke udøves "åbenlyst", en gudgiven samvittigheds påmindelse om, at det ikke er ret at handle således, en skam-følelse, som det ville være en katastrofe at få fjernet?

Mon ikke nogle enkelte ved, at ‘Foreningen for bøsser og lesbiske i Dan-mark’ (tidligere ‘Forbundet af 1948’) havde en pædo-filigruppe, der i 1985 blev udskilt til en selvstændig forening. Det var nok let-tere at få legaliseret homo-seksuelt samliv, hvis man ikke havde pædofiligrupp-en med i selskabet (‘Kær-ligheden glæder sig ikke over uretten’, 1996, s. 34). Og det havde de ret i.

Hvad er forskellen? Jo, forskellen siges at være, at homoseksuelt samliv fore-går mellem to ansvarlige voksne og er ikke til skade for andre, og denne etiske norm (ikke-skade) gør, at det ville være ansvarligt at legalisere homoseksuelt samliv men uansvarligt at legalisere pædofile forhold. Det vil sige, at menneskets lyst (drift) sammen med princippet ‘ikke-skade’ synes at være argumentet for, at homoseksuelt samliv skal legaliseres. Nogle vil nok spørge: Er det ikke skadeligt for de involverede parter selv? Er det ikke et skadeligt forbillede, der legaliseres? Er det ikke samfundets indre oplosn-ing, der påbegyndes? Andre spørgsmål kunne uden tvivl sættes, men lad dem ligge i denne sam-menhæng.

Men hvis det er ret at legalisere homoseksuelt samliv ud fra disse præ-misser, og at denne legalisering er et spøgsmål om retssikkerhed, så vil jeg gerne spørge Hogni Hoy-dal: Hvad med de bifiles retsikkerhed? På samme måde som man oprettede en forening særligt rettede mod homoseksuelle og kæmpede for accept af deres levevis, sådan har man siden oprettet en særlig forening for bifile (STOP AIDS, nyhedsbrev nr. 10, maj 1998).

Når driften nu engang er entydigt tvetydig og Søren, Niels og Mette ønsker at skaberordenen (og dermed princippet ikke opfyldt her? Eller hvad mener Hogni Hoydal? Eller hvad mener Kvinnufelagið (jf. Sosial-urin d. 4/10-2002) eller de 323 underskrivere (jf. Sosialurin og Dimma-lætting d. 21/9-2002)? Eller hvad mener Jóannes Eidesgård, der i SvF syntes åbenlyst irriteret over, at ikke alle socialdemokrater ville følge hans partilinie og legalisere homoseksuelt samliv? Lagmanden, hans mand og hans enarmede kone skal vel have sikret deres ret?

Når man skal prøve validiteten af et etisk normgrundlag, så er det en god ting, ja, det er vel vores pligt, også at se på konse-kvenserne: Hvor føres vi hen? Skal lagtinget ophæve den gudgivne skaberorden som gældende for vort samfund, og lægge drift + et muligt ikke-skade prin-cip til grund eller hvad?

homoseksuelt samliv for siden at vende tilbage til skaberordenen (og dermed Bibelen) for at forsvare, at partnerskaber kun skal være mellem to (mono-game)?

Lagmandens enarmede kone

Men hvorfor er lagmandens kone dog enarmet? Gik der koldbrand i armen, så den måtte amputeres for at redde hendes liv eller hvad? Nej, hun havde simpelthen ikke lyst til længere at have mere end en arm, så hun gik til lægen og bad om, at den måtte blive amputeret? En kvinde har vel ret til at bestemme over sin egen krop eller hvad? Jo, det har vi hørt gang på gang på gang i den seneste tid (f.eks. Kvinnu-felagið, Sosialurin d. 4/10-2002, Annika W. Joensen, Sosialurin d. 30/8-2002 & Dimmalætting d. 3/9-2002).

"En kvinde skal have ret til at bestemme over sin egen krop", lyder hærråbet! Og dog. Kommer en kvinde og forlanger sin raske arm amputeret, vil de selv samme mennesker, der er med i koret om kvindens ret til at bestemme over sin egen krop, nok sige nej. Der er nemlig forskel på at få fjernet fodvorter og få amputeret sin raske arm. Ingen vil formentlig nægte hende retten til at få fjernet sine fodvorter, så her må hun bestemme over sin egen krop. Men enhver (håber jeg) vil nægte at amputere hendes raske arm, så her må hun ikke bestemme over sin egen krop. Her er der skægt nok en sammenfaldende hold-ning mellem en kristen funderet etik, der fastholder os på at værne om skaber-værket, og så drift + ikke skade princippet. Altså selvom kvindens drift er at ville have armen ampu-teret, så skader hun derved sig selv, og derfor siges der nej. Men er det ikke far-ligere, hvis hun så gør det derhjemme på køkken-bordet eller går til en kvaksalver for at få det gjort? Jo, uden tvivl. Men det kan vi jo ikke nød-vendigvis hindre hende i. Ej heller den gode lag-mands kone. Og dét, at vi ikke kan hindre hende i det, er vel ikke ikke et argument for, at så skal vi alligevel give en samfundsmæssig legaliseret ret til at be-stemme, om hun vil have sin arm amputeret eller ej, for at det kan ske under "betryggende" forhold. Men se, nu handler det hverken om fodvorter eller amputerede arme, når hærråbet lyder: "En kvinde

skal have ret til at be-stemme over sin egen krop." Det handler om et andet menneske. Det handler om et barn, en kvinde har undfanget. Jo, forældre bestemmer natu-rigvis meget for deres børn, men når kvinder i Kvinnu-felagið, Annika W. Joensen, m.fl. siger, at de engang var deres mors krop, så er det nok ikke helt rigtigt. Der er nemlig forskel på ens arm og ens barn.

Vælger en kvinde at have samleje med en mand, ja, så har hun brugt sin ret til at bestemme over sin egen krop. Her kan hun nemlig sige ‘ja’ eller ‘nej’. Har hun sagt ‘ja’, og dette ja resulterer i undfangelsen af et barn, så handler det ikke længere blot om kvindens krop, men om et andet menneske. Et menneske, der både har en far og en mor. En far og en mor, der begge har ansvar for det barn, de er forældre til. En far og en mor, der begge må tage ansvar for barnet.

Fremtiden

Skal en kommende lag-mand, med sin mand og sin (enarmede) kone engang tage imod den islandske præsident med ægtefælle? Ja, se, den mulighed af-hænger af de valg, vi foretager i dag. Jeg tror nu, at jeg vælger den gudgivne skaberorden og respekten for menneskelivet...